

Секція 8. Формування ефективної системи фінансового регулювання, аналізу та контролінгу підприємницької діяльності
УДК 378

Гладинець Н.Ю., к.е.н., доцент кафедри обліку та фінансів,
Мукачівський державний університет

Петрина В.В., студентка спеціальності «Фінанси і кредит»,
Мукачівський державний університет

**РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ:
ТЕНДЕНЦІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Становлення нової господарської системи вносить докорінні зміни в наше уявлення про пряму залежність між «обсягом виробництва» і реальним потенціалом економіки, перш за все, за рахунок підвищення ролі освіти. Знання мають можливість примножувати результати господарської діяльності значно ефективніше, ніж будь-який інший виробничий фактор. На зміну традиційній діючій концепції конкурентоспроможності держави, орієнтованій на обсяги, питому вагу та темпи зростання ВВП, приходять поняття перспективної конкурентоспроможності, яка визначається рівнем розвитку освіти в країні.

Питання стану та перспектив розвитку вищої освіти є особливо актуальними в умовах інтеграції України в європейську спільноту, оскільки без якісної вищої освіти неможливо забезпечити соціально-економічний розвиток країни. Особливої уваги заслуговує дослідження особливостей розвитку вищої освіти як в Україні в цілому, так і в Закарпатській області зокрема. Тому спробуємо узагальнити та охарактеризувати основні тенденції розвитку вищої освіти, що сформувалися в Закарпатській області.

Відомо, що сучасний стан вищих навчальних закладів має в своїй основі декілька факторів, серед яких основну роль відіграють проблеми формування контингенту студентів. Тому спочатку проаналізуємо динаміку кількості та випуску школярів Закарпатської області, так як саме вони формують базу потенційних абітурієнтів. За даним Головного управління статистики у Закарпатській області, з 2004/2005 навчального року спостерігається стійка тенденція до зменшення кількості випускників загальноосвітніх закладів (рис.1) [1].



**Рис. 1. Динаміка випуску учнів у загальноосвітніх закладах
Закарпатської області, тис. осіб**

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Закарпатській області

Демографічна криза в Україні в останньому десятиріччі минулого століття, а саме різке падіння кількості народжених дітей, дає зараз свої наслідки у вигляді скорочення кількості випускників середніх шкіл – а отже, потенційних абітурієнтів

вищих навчальних закладів. Проведений аналіз динаміки випуску учнів ЗОШ II-III ступенів дає підставу стверджувати, що не всі учні продовжують навчання у ЗОШ III ступеня і здобувають повну загальну середню освіту [1]. А це, в свою чергу, також обмежує можливості вищих навчальних закладів залучити необхідну кількість абітурієнтів. Наявна тенденція є свідченням зменшення попиту на вищу освіту серед молоді Закарпатської області.

У даному контексті доречно також прослідкувати особливості формування контингенту студентів навчальних закладів Закарпатської області I-II рівня акредитації.

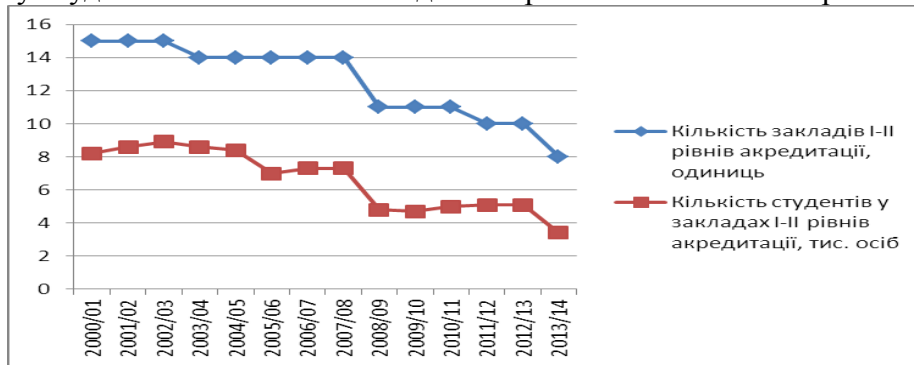


Рис. 2. Динаміка кількості закладів I-II рівнів акредитації Закарпатської області та кількості студентів в цих закладах

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Закарпатській області

Представлені на рис.2 дані свідчать про стійку тенденцію до зменшення кількості закладів I-II рівня акредитації, а також кількості студентів, що навчаються у цих закладах. Навіть враховуючи той факт, що неповна середня освіта дає змогу школярам вступати до професійно-технічних закладів, зберігається тенденція недобору і до таких закладів.

Проаналізувавши тенденції формування контингенту студентів вищих навчальних закладів Закарпатської області III-IV рівня акредитації (рис.3), потрібно відмітити, що з 2009/2010 рр. спостерігається зменшення кількості студентів даних закладів [2]. Аналіз динаміки народжуваності в Закарпатській області дає підстави констатувати той факт, що, як мінімум, до 2017 року тенденція не покращиться, тобто наслідки демографічної кризи будуть негативно впливати на динаміку кількості студентів ще не менше 5-6-ти років [3].

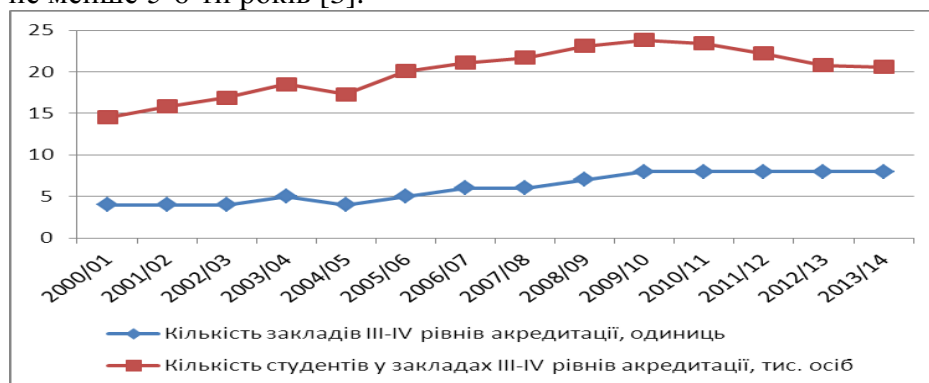


Рис. 3. Динаміка кількості закладів III-IV рівнів акредитації Закарпатської області та кількості студентів в цих закладах

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Закарпатській області

Щодо кількості студентів, зарахованих на навчання до вищих навчальних закладів, спостерігається тенденція до зменшення кількості студентів у навчальних

зкладах I-IV рівнів акредитації з одночасним скороченням кількості студентів у закладах III-IV рівня акредитації (рис.4).

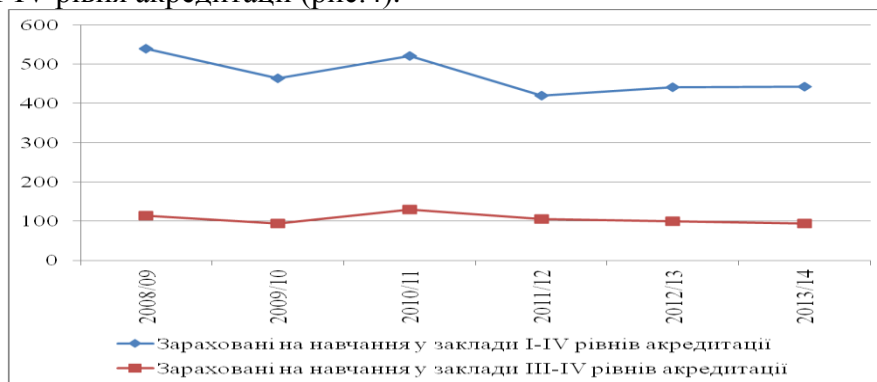


Рис.4. Динаміка кількості студентів, зарахованих на навчання у вищі навчальні заклади Закарпатської області, тис. осіб

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Закарпатській області

Щодо динаміки чисельності осіб, зарахованих на навчання до вищих навчальних закладів, то помітно стійку незадовільну тенденцію, зокрема спостерігається поступове зменшення набору студентів до вищої школи, що має негативний відбиток на кількості випущених фахівців. Зокрема, за підсумками 2013/2014 н.р. спостерігається скорочення кількості випущених фахівців ВНЗ майже вдвічі порівняно з попереднім навчальним роком (рис.5). А це, в свою чергу, негативно відображається на загальному розвитку як Закарпатської області, так і держави в цілому.

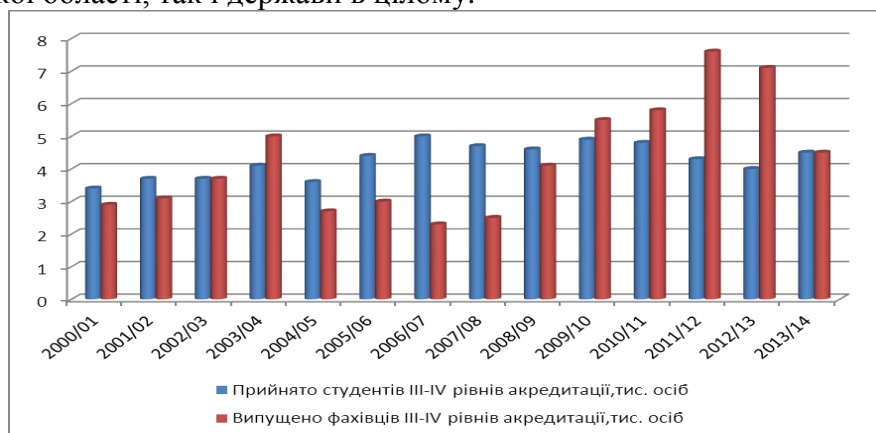


Рис. 5. Динаміка кількості прийнятих студентів та випущених фахівців закладів III-IV рівнів акредитації Закарпатської області

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Закарпатській області

За результатами проведеного дослідження можемо дійти висновку, що встановлені тенденції діяльності вищих навчальних закладів мають в своїй основі декілька факторів, серед яких найвагомішу роль відіграють проблеми формування контингенту студентів. Тому держава повинна використати такий дієвий механізм впливу на забезпечення освітньої перебудови у структурі економіки, як законодавче стимулювання освітньої діяльності на всіх її етапах та створення такого нормативно-правового середовища, яке б найбільш повно сприяло розвитку вітчизняної вищої освіти. У даному аспекті важливо спрямувати зусилля державних, регіональних органів влади, вищих навчальних закладів та усієї спільноти на пошук оптимальних форм і методів стимулювання зацікавленості молоді у здобутті високопрофесійної вищої освіти, як безальтернативного шляху забезпечення їх майбутніх досягнень та добробуту.

Список використаних джерел:

1. Загальноосвітні навчальні заклади / Головне управління статистики у Закарпатській області [Електронне джерело]. - Режим доступу до джерела: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/osvita/zagalnoosvitni.pdf>
2. Вищі навчальні заклади / Головне управління статистики у Закарпатській області [Електронне джерело]. - Режим доступу до джерела: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/osvita/vuz.pdf>
3. Демографічна ситуація / Головне управління статистики у Закарпатській області [Електронне джерело]. - Режим доступу до джерела: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/dem/2014/nasel_1995-2013.pdf

Гладинець Наталія Юріївна, к.е.н., доцент кафедри обліку та фінансів, Мукачівський державний університет, e-mail: gladnata@mail.ru, моб. тел. 0505470787

Петрина Валерія Валеріївна, студентка спеціальності «Фінанси і кредит», Мукачівський державний університет, e-mail: lera.petrina.94@mail.ru, моб. тел. 0952514853